

Emmanuel Bove
Mijn vrienden
Armand

Uit het Frans vertaald door Wim Ver Elst

**T
Z
A
R
A**

Inhoud

Mijn vrienden ... 7

Een andere vriend ... 121

Armand ... 143

Nawoord van de vertaler ... 241

Mijn vrienden

Ik word wakker met mijn mond open. Op mijn tanden zit een vettige aanslag: ik zou ze 's avonds moeten poetsen, maar ik heb er nooit de moed voor. Er zijn tranen vastgedroogd in mijn ooghoeken. Mijn schouders doen geen pijn meer. Stijve haren bedekken mijn voorhoofd. Met gespreide vingers strijk ik ze naar achteren. Het helpt niet: als de bladen van een nieuw boek komen ze overeind en vallen weer voor mijn ogen.

Als ik mijn hoofd buig, voel ik dat mijn baard is gegroeid: de stoppels prikken in mijn hals.

Mijn nek heeft het warm. Ik blijf op mijn rug liggen, met mijn ogen open, de lakens opgetrokken tot aan mijn kin, zodat het niet koud wordt in bed.

Er zijn vochtvlekken op het plafond, zo vlak onder het dak. Hier en daar zitten er luchtblazen achter het behang. Mijn meubels lijken op die van de uitdragers langs de trottoirs. De pijp van mijn kachelkje is omwikkeld met een lap, als een knie. Een kapotte jaloezie hangt scheef boven aan het raam.

Ik rek me uit en voel de verticale spijlen van het opklapbed tegen mijn voetzolen – ik waan me een beetje een koorddanser. Mijn kleren, die plat op mijn onderbenen liggen, zijn maar aan één kant warm. Mijn schoenveters hebben geen stiftjes meer.

Zodra het regent, wordt het kil in de kamer, alsof niemand er geslapen heeft. Het water, dat over de hele breedte van de ruiten naar beneden stroomt, vreet de stopverf aan en vormt een plas op de vloer.

Als de zon eenzaam hoog aan de hemel schijnt, werpt ze een goudkleurig licht in het midden van de kamer. De vliegen trekken dan duizenden rechte lijnen op de plankenvloer.

Elke ochtend neuriet mijn buurvrouw terwijl ze meubels verplaatst. Haar stem wordt gedempt door de muur. Het klinkt als aan de achterkant van een grammofoon.

Ik kom haar vaak tegen op de trap. Ze is melkvrouw. Om negen uur komt ze haar kamer aan kant doen. Op haar vilten pantoffels zitten melkvlekken.

Ik hou van vrouwen op pantoffels: hun benen lijken minder ongenaakbaar.

In de zomer zie je haar tietten en de schouderbandjes van haar onderhemd door haar bloes.

Ik heb haar eens gezegd dat ik van haar hield. Ze proestte het uit, zeker omdat ik arm ben en er beroerd uitzie. Ze heeft liever mannen in uniform. Ze is een keer gezien met haar hand achter de witte koppelriem van een gendarme.

In een andere kamer woont een bejaarde man. Hij is zwaar ziek: hij heeft een hoest. Om het uiteinde van zijn stok zit een stuk rubber. Zijn schouderbladen vormen twee bulten op zijn rug. Een dikke ader tekent zich af over zijn slaap tussen de huid en de schedel. Zijn jasje raakt zijn heupen niet meer: het lobbert alsof zijn zakken leeg zijn. Die arme man sjokt voetje voor voetje de treden op, zonder de leuning los te laten. Zodra ik hem zie, zuig ik zo veel mogelijk lucht binnen, om hem voorbij te gaan zonder adem te hoeven halen.

Op zondag komt zijn dochter op bezoek. Ze is elegant. De voering van haar mantel doet denken aan het verendek van een papegaai. Die jas is zo mooi dat ik me afvraag of ze hem niet binnenstebuiten draagt. Haar hoed is heel duur, want om hem te ontzien neemt ze een taxi als het regent. Die dame geurt naar parfum, echt parfum, niet dat spul dat je in glazen buisjes koopt.

De huurders in mijn huis hebben een hekel aan haar. Ze zeggen dat ze haar vader beter uit de ellende kan halen dan goede sier te maken.

De familie Lecoin woont ook op de trap.

Heel vroeg in de ochtend loopt er een wekker af.

De man moet me niet, ook al ben ik beleefd tegen hem. Hij neemt het me kwalijk dat ik laat opsta.

Met zijn werkkleren opgerold onder zijn arm komt hij elke avond tegen zevenen thuis, terwijl hij een sigaret van Engelse tabak rookt – wat te kennen geeft dat arbeiders goed hun brood verdienen.

Hij is groot en sterk. Wie hem een complimentje geeft, kan zich van zijn spierkracht bedienen. Vorig jaar heeft hij de koffer van een dame van driehoog naar beneden gedragen, met enige moeite weliswaar, want het deksel kon niet dicht.

Als iemand hem aanspreekt, kijkt hij die persoon doordringend aan, want hij beeldt zich in dat die hem in de maling wil nemen. Bij het minste glimlachje zegt hij: 'Weet u... vier jaar in de oorlog... ik. De Duitsers hebben mij niet voor de gek gehouden... U hoeft het ook niet te proberen.'

Op een dag liep hij me rakelings voorbij en fluisterde: 'Lui-lak.' Ik verbleekte en wist niet wat te antwoorden. Ik kon een week niet slapen van schrik dat ik een vijand had. Ik verbeeldde me dat hij me wilde slaan, dat hij me naar het leven zou staan.

Als meneer Lecoin eens zou weten hoezeer arbeiders me aan het hart gaan, hoe ik met hen te doen heb. Als hij eens wist hoeveel ontberingen het me kost om mijn schamele zelfstandige leventje te kunnen leiden.

Hij heeft twee dochters die hij om hun bestwil alleen met de hand slaat. Ze hebben pezen in hun knieholtes. Een elastiek houdt hun hoed op zijn plaats.

Ik ben gesteld op kinderen, dus als ik die twee meisjes zie, spreek ik hen aan. Ze wijken een stap achteruit en zonder te antwoorden stuiven ze weg.

Elke dinsdag doet mevrouw Lecoin de was op de overloop. De kraan staat de hele dag open. Terwijl de kannen vollopen, verandert het geluid. Mevrouw Lecoin draagt een ouwelijke rok. Haar knotje is zo dun dat je al haar haarspelden ziet zitten.

Vaak werpt ze me blikken toe, maar ik ben op mijn hoede, want heel waarschijnlijk wil ze me een loer draaien. Trouwens, ze heeft niet eens borsten.

Eenmaal uit de lakens ga ik op bed zitten, met mijn onderbenen over de rand. De poriën van mijn dijen zijn zwart. Mijn teennagels zijn lang en scherp: een vreemde zou ze lelijk vinden.

Ik kom overeind. Mijn hoofd draait, maar die duizeling verdwijnt snel. Als de zon schijnt, glinstert een stofwolk die uit het bed is opgestoven een ogenblik in het licht, als regen.

Eerst trek ik mijn sokken aan, anders plakken er lucifers aan mijn voeten. Ik stap in mijn broek terwijl ik me aan een stoel vasthoud.

Voor ik mijn schoenen aandoe, bestudeer ik de zolen om te weten hoelang ze nog meekunnen.

Daarna zet ik mijn waskom op de nachtemmer. Ze heeft nog een vuilrand van de dag voordien. Ik heb de onwrikbare gewoonte me gebukt te wassen, met mijn benen wijd uit elkaar en mijn bretels aan mijn achterste broeksknopen. In het leger waste ik me zo in een smalle soepgamel. Mijn kom is zo klein dat ze overloopt als ik er mijn beide handen in dompel. Mijn stuk zeep schuimt niet meer, het is te dun.

Ik gebruik dezelfde handdoek voor mijn gezicht en mijn handen. Als ik ooit rijk word, zal ik het niet anders doen.

Zodra ik me gewassen heb voel ik me beter. Ik kan door mijn neus ademen. Mijn tanden zijn glad. Mijn handen zijn schoon tot de middag.

Ik zet mijn hoed op. De rand is kromgetrokken van de regen. De strik in de band is nu de mode: hij zit achteraan.

Ik hang mijn spiegel op aan het venster. Ik bekijk mijn gezicht graag in het volle daglicht. Zo zie ik er op mijn best uit. Er valt licht op mijn jukbeenderen, mijn neus, mijn kin. Een schaduw verhult de rest. Het is alsof ik ben gefotografeerd in de zon.

Ik mag niet te ver van de spiegel gaan staan, want hij deugt niet. Op een afstand vervormt hij mijn gezicht.

Ik bestudeer mijn neusgaten, mijn ooghoeken, mijn kiezen. Het glazuur van mijn tanden is aangetast. Ze vallen niet uit, ze breken af. Met een andere spiegel vang ik een glimp van mijn profiel op. Het geeft me het gevoel dat ik ontdebeld ben. Filmacteurs moeten dat genoeg kennen.

Dan doe ik mijn raam open. De deur beweegt. Een prent van 1914-1918 klappert tegen de muur. Ik hoor dat vloerkleden worden uitgeklopt, ik zie blauwe zinken daken, schoorstenen, een nevelvlaag die trilt als de zon erdoorheen schijnt, en de Eiffeltoren met zijn lift in het midden.

Voor ik de deur uit ga, werp ik nog een blik op mijn kamer. Het bed is al koud. Er piept dons uit het dekbed. In de poten van mijn stoel zitten gaten waar de sporten hebben gezeten. De twee bladen van het ronde opklaptafeltje hangen omlaag.

Die meubels zijn van mij. Ik heb ze gekregen van een vriend voor hij stierf. Ik heb ze eigenhandig met zwavel ontsmet, want ik ben beducht voor besmettelijke ziektes. Ondanks die voorzorg ben ik nog lang ongerust geweest. Ik wil leven.

Ik trek mijn overjas aan, met enig gehannes, want de voering van de mouwen is losgekomen.

Mijn militair zakboekje, mijn sleutel, mijn vuile zakdoek, die kraakt als ik hem openvouw, steek ik in de linkerzak. Mijn ene schouder is hoger dan de andere: het gewicht moet die doen zakken.

De deur kan alleen op een kier open. Ik moet mijn jas dichtknopen en me zijwaarts naar buiten wurmen.

In de tegelvloer op de overloop zitten barsten. Aan het kiepraam hangt een ijzeren lat met drie gaten erin. De trapleuning loopt niet uit op een bol, maar verdwijnt in de muur.

Ik ga de trap af langs de muur waar de treden het breedst zijn. Om mijn handen niet vies te maken raak ik de leuning niet aan. Uit de sloten hangen sleutelbossen.

Ik voel me zo licht als op de eerste dag van het jaar dat je zonder jas naar buiten kunt. Mijn wenkbrauwen en de binnenkant van mijn oren zijn nog nat van het waswater. Ik beklaag wie nu nog slaapt.

Altijd weer kom ik de conciërge tegen. Ze heeft de deurmaten over de trapleuning gehangen om een overloop te vegen, of ze schuurt een gang met een gele borstel. Ik groet haar. Ze reageert nauwelijks en staart naar mijn schoenen.

Na acht uur wil ze alleen zijn in huis.

II

Ik woon in Montrouge.

De nieuwe woonpanden in mijn straat ruiken nog naar gezaagde steen.

Mijn huis is niet nieuw. Het pleisterwerk valt in brokken van de gevel. Steunbalken doorkruisen de ramen. Het dak dient als plafond voor de bovenste verdieping. Een haak houdt de luiken tegen de muur, als het niet waait tenminste. De architect heeft zijn naam niet boven het huisnummer gegraveerd.

's Ochtends is het rustig in de straat. Een conciërge staat te vegen, maar alleen voor haar eigen deur.

Als ik haar voorbijloop, adem ik door mijn neus, vanwege het stof.

Door de ramen die op een kier staan, gluur ik naar binnen in de benedenetages. Ik zie groene kamerplanten die pas begoten zijn, blinkende granaathulzen, smalle stroken geboend parket die in een zigzagpatroon zijn gelegd.

Als mijn blik die van een bewoner kruist, voel ik me gegeneerd.

Soms beweegt er op manshoogte een witte doek achter een gordijn: iemand die zich wast.

© 2025 Uitgeverij TZARA / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Wim Ver Elst

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk januari 2025

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: www.intertext.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 4152 0
D/2025/0034/6
NUR 302